

Стрелковська Е. В., студентка
Костенко Г. М., к. філол. н., доцент
Національний університет «Запорізька політехніка»

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «СВІЙ-ЧУЖИЙ» У
ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ СИСТЕМІ АНГЛОМОВНИХ ТА
УКРАЇНОМОВНИХ ЗМІ**

Розгляд фразеологічних одиниць як мовних знаків дозволяє вивчати їх у рамках когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології, яка «досліджує насамперед живі комунікативні процеси і зв'язок мовних виразів, що використовуються в них, з синхронно діючим менталітетом

народу» [1, с. 51]. Концепт «СВІЙ-ЧУЖИЙ» характеризуються універсальністю, яка обумовлена його гносеологічною значимістю, що впливає на дії та поведінку людини.

У мікрополі «свій» / «чужий» протиставляються групи фразеологічних одиниць (ФО), що характеризують завзятість, старанність, егоїзм, впевненість, скутість. Наприклад, виділяють:

1) фразеологічні одиниці, що характеризують завзятість, старанність: «*of one's own accord*» – «за власним бажанням», «*off one's own bat*» – «без сторонньої допомоги, своєю працею»;

2) фразеологічні одиниці, що характеризують егоїзм: «*turn smth to good account*» – «отримати вигоду, використовувати у своїх інтересах», «*play for one's own hand*» – «діяти у своїх інтересах, дотримуватися своєї вигоди»;

3) фразеологічні одиниці, що характеризують недоліки: «*beam in one's eye*» – «колода у своєму оці»;

4) фразеологічні одиниці, що характеризують скутість, невпевненість: «*be in the wrong place*» – «бути не у своїй тарілці»;

5) фразеологічні одиниці, що характеризують впевненість: «*be in one's element*» – «бути у своїй стихії».

Семантичне поле – об'єднання одиниць семантичного рівня з урахуванням наявності загальних смислів всіх елементарних одиниць і характеризується відносною автономністю, безперервністю смислового простору, психологічною реальністю для наївного користувача мови. Фразеологічно-семантичне поле – це сукупність фразеологічних одиниць (ФО), об'єднаних спільністю значення, які відбивають поняттєву подібність позначених явищ [3, с. 114].

При аналізі значення фразеологізмів важливим є вищленування сем, семантичних елементів. За характером виявленості у значенні виділяють експліцитні та імпліцитні семи. Експліцитні семи – інформація, безпосередньо представлена у значенні [2, с. 131]. Вони можуть бути буквальними та образними. Під імпліцитними семами розуміються ті елементи значення, які є у плані змісту, але відсутні у плані висловлювання. Імпліцитні семи передають обсяг імпліцитної інформації у структурі значення. Імпліцитність у сфері фразеології пов'язана з лаконізацією значення, з асиметрією плану змісту та виразу. Семи «свого» і «чужого» виділяються в прислів'ї: «*Every man is the architect of his own fortune*», що означає «*everybody is able to achieve his / her aims that bring happiness and satisfaction, but to achieve this, it's quite important to make every effort*». Це значення є сигніфікатом ФО, денотативний аспект – усі висловлювання, вчинки, які необхідно виконати людині, а також старання та зусилля, які докладає людина, щоб досягти успіхів у житті, коннотативний аспект – експресивність, що створюється образністю. Диференціальна сема – «цілеспрямованість, самовпевненість», тобто те, чим володіє людина,

щоб досягти свого щастя.

Література

1. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. Воронеж : Изд- во ВГУ, 1996. 103 с.

2. Вежицкая А. Семантические универсалии и описание языка. М. : Языки славянских культур, 2011. 568 с.

3. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. М. : Школа «Языки русской культуры», 1996. 247 с.